

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دعوای ابطال معامله در رویه دادگاهها

مهدی زینالی

وکیل پایه یک دادگستری

فهرست کلی

مقدمه	۱۰
معرفی و نمونه دادخواست دعوی ابطال معامله	۱۲
معرفی دعوی ابطال معامله	۱۵
مبحث اول: حالت های وضعی قرارداد	۱۵
مبحث دوم: موارد معاملات باطل	۱۷
مبحث سوم: موارد معاملات قابل ابطال	۲۱
مبحث چهارم: اهم مسائل قابل بحث در طرح دعوی ابطال معامله	۲۴
دعوی ابطال معامله در آراء دیوان عالی کشور	۲۹
مبحث اول: دعوی ابطال معامله در آراء وحدت رویه	۳۱
مبحث دوم: دعوی ابطال معامله در آراء شعب دیوان عالی کشور	۵۰
دعوی ابطال معامله در آراء دادگاه بدوی و تجدید نظر	۷۱
دعوی ابطال معامله در نشست های قضائی	۱۶۱
دعوی ابطال معامله در نظریه های مشورتی	۱۹۹
مجموعه پرسش و پاسخ های دعوی ابطال معامله	۲۰۳
دعوی ابطال معامله در قوانین و مقررات قانونی	۲۲۵
از قانون مدنی	۲۲۷
از قانون اجرای احکام مدنی	۲۶۳
از قانون تجارت	۲۶۴
منابع و مأخذ	۲۷۱

فهرست جزئی

مقدمه	۱۰
معرفی و نمونه دادخواست دعوای ابطال معامله	۱۲
معرفی دعوای ابطال معامله	۱۵
مبحث اول: حالت های وضعی قرارداد	۱۵
مبحث دوم: موارد معاملات باطل	۱۷
مبحث سوم: موارد معاملات قابل ابطال	۲۱
مبحث چهارم: اهم مسائل قابل بحث در طرح دعوای ابطال معامله	۲۴
نمونه دادخواست ابطال معامله	۲۵
نمونه دادخواست بطلان معامله	۲۶
نمونه دادخواست بطلان معامله	۲۷
دعوای ابطال معامله در آراء دیوان عالی کشور	۲۹
مبحث اول: دعوای ابطال معامله در آراء وحدت رویه	۳۱
۱. رسیدگی به دعوای ابطال نقل و انتقالات و سند مالکیت در اجرای طرح تملک	۳۱
۲. ابطال احکام صادره علیه تاجر متوقف به نفع طلبکاران	۳۴
۳. نحوه پرداخت غرامت بایع به مشتری در صورتی که مستحق للغیر در آمدن مبیع	۳۹
۴. ابطال معاملات مالک نسبت به مال مرهونه در صورت منافات با حق مرتهن	۴۶
مبحث دوم: دعوای ابطال معامله در آراء شعب دیوان عالی کشور	۵۰
۱. تاریخ شروع مهلت فرجام خواهی در صورت مداخله دو وکیل در جریان دادرسی	۵۰
۲. دادگاه صالح رسیدگی به دعوای ابطال قرارداد راجع به مال غیر منقول	۵۱
۳. ابطال قراردادهای عادی به جهت عدم امکان انتقال زمین بایر	۵۳
۴. ابطال معامله متعاقب ابطال وکالت نامه	۵۵
۵. الزامی نبودن پرداخت دین مورث از محل معین	۵۷
۶. ماهیت رهنی قراردادهای بانکی اجاره به شرط تملیک برای اخذ تسهیلات	۵۷
۷. نحوه طرح دعوای ابطال معامله به قصد فرار از دین	۶۳
۸. تقاضای ابطال معامله به قصد فرار از دین به استناد سند عادی دین ناشی از اسناد عادی	۶۵
دعوای ابطال معامله در آراء دادگاه بدوی و تجدید نظر	۷۱
۱. دعوای بطلان بیع دعوای مالی بوده و مستلزم پرداخت هزینه دادرسی دعوای مالی	۷۳
۲. بطلان معامله بدون احراز صوری بودن مخالف ماده ۲۱۸ قانون مدنی	۷۴
۳. عدم امکان بطلان معامله به جهت جهل در فرد کلی مورد معامله	۷۵

۴. طرح دعوی با عنوان ابطال قرارداد، مبتنی بر مسامحه است زیرا بطلان نسبی (عقد قابل ابطال) با نظام حقوقی ایران سازگار نیست. ۷۶
۵. تکلیف دادگاه در رسیدگی به دعوی بطلان معامله وارد ثالث ۷۷
۶. دعوی استرداد ثمن فرع بر ثبوت بطلان معامله ۷۸
۷. دعوای ابطال بیع به ادعای فاسد بودن مبیع ۷۹
۸. عدم امکان ابطال قرارداد در سهم سایر ورثه به جهت عدم تنفیذ معامله فضولی از سوی برخی از ورثه ۸۰
۹. درخواست ابطال معامله به جهت مرهونه بودن مبیع ۸۱
۱۰. درخواست ابطال معامله به جهت تعلق سرقفلی به غیر به عنوان عیب ملک ۸۳
۱۱. غرامات قابل مطالبه ناشی از بطلان معامله ۸۵
۱۲. اصل صحت در قراردادهای در صورتی کاربرد دارد که وقوع اصل قرارداد محرز باشد. ۸۸
۱۳. درخواست ابطال معامله به جهت صوری بودن ۹۲
۱۴. بطلان معاملات ورشکسته در فاصله توقف تا صدور حکم ورشکستگی ۹۵
۱۵. درخواست ابطال معامله به جهت اکراه و طرح مجدد ابطال معامله در خصوص همان قرارداد به جهت نامعلوم بودن موضوع معامله ۹۷
۱۶. دعوای فسخ یا ابطال عقد شرط طرح دعوای استرداد مبیع ۹۸
۱۷. عدم قابلیت استماع استرداد ثمن قبل از ابطال بیع ۱۰۰
۱۸. عدم امکان ابطال واگذاری شهرسازی علی‌رغم ابطال رأی کمیسیون ماده ۱۲ قانون زمین شهری ۱۰۳ ۱۰۳
۱۹. عدم امکان ابطال عقد به جهت رعایت نشدن غبطه موکل توسط وکیل ۱۰۵
۲۰. لزوم طرح دعوا علیه تمام اطراف مبیعه‌نامه در دعوای ابطال بیع ۱۰۷
۲۱. بطلان معاملات تاجر پس از تاریخ توقف ۱۰۹
۲۲. درخواست ابطال معامله به جهت جعل امضا و صوری بودن به صورت همزمان از مصادیق مردد بودن خواسته موجب رد دعوا ۱۲۱
۲۳. پرداختی قسمتی از وجوه پرداختی بابت بیع و قسمت دیگر بابت اجاره‌بها موجبی برای بطلان معامله نیست. ۱۲۲
۲۴. ابطال سند و قرارداد فروش سرقفلی ۱۲۴
۲۵. نظر مشورتی دیوان عالی کشور ۱۲۵
۲۶. ضمانت اجرا عدم تنظیم سند رسمی انتقال در خصوص مهریه غیرمنقول ۱۳۰
۲۷. شرط رسیدگی به دعوای استرداد ثمن به علت مستحق للغیر درآمدن مبیع ۱۳۳
۲۸. دعوای ابطال معامله مال مشمول مستثنیات دین به دلیل فرار از دین ۱۳۵
۲۹. ماهیت رهنی قراردادهای بانکی اجاره به شرط تملیک برای اخذ تسهیلات ۱۳۷

۳۰.	خسارت راجع به ضمان درک مبیع	۱۴۳
۳۱.	اختلاف تاریخ سند عادی و رسمی	۱۴۶
۳۲.	دعوی جدید در مرحله اعتراض ثالث	۱۴۹
۳۳.	طرح خواسته‌های ابطال و فسخ قرارداد در یک دادخواست	۱۵۱
۳۴.	معامله نسبت به مال مرهون	۱۵۳
۳۵.	دعوی بطلان بیع به علت عدم امکان تنظیم سند رسمی	۱۵۵
۳۶.	اثر زوال دعوی اصلی بر دعوی جلب ثالث	۱۵۷
دعوی ابطال معامله در نشست‌های قضائی		
۱.	ابطال سند عادی به علت جعل	۱۶۳
۲.	انتقال مالکیت در جریان دادرسی دعوی ابطال سند مالکیت	۱۶۵
۳.	بطلان معامله در زمان جنون ادواری	۱۶۶
۴.	ابطال معامله به قصد فرار از دین و تضییع حق طلبکار	۱۶۷
۵.	درخواست بطلان معامله به جهت شرط عدم انتقال تا زمان فوت	۱۶۸
۶.	تکلیف (فسخ یا ابطال) معامله زمینی که به صورت موقت واگذار شده	۱۶۹
۷.	مفهوم غرامات در صورت بطلان معامله	۱۷۰
۸.	بطلان معامله به علت عدم رعایت شرایط چهارگانه معامله	۱۷۲
۹.	خواسته تنفیذ یا ابطال قرارداد فروش	۱۷۳
۱۰.	عدم قابلیت ابطال معاملات مشتری بر بیع به فرض تحقق فسخ عقد اول	۱۷۴
۱۱.	بطلان معامله و تکلیف خسارات ناشی از تورم بر ثمن معامله	۱۷۶
۱۲.	بطلان بیع به جهت مستحق للغير درآمدن مبیع	۱۷۷
۱۳.	درخواست ابطال معامله به جهت صوری بودن	۱۷۹
۱۴.	ابطال سند مالکیت اعیانی به جهت از بین رفتن اعیانی به صورت فورس ماژور	۱۸۰
۱۵.	تکلیف دعوی ابطال سند ملک موروثی منتقل شده به نام یکی از وراث	۱۸۲
۱۶.	اثبات ادعای وراثت افراد دیگر و تقاضای ابطال تقسیم‌نامه	۱۸۳
۱۷.	عدم قابلیت ابطال معامله پدر با فرزند صغیر بعد فوت پدر	۱۸۵
۱۸.	ابطال سند مالکیت به دادخواست قیم به دلیل عدم رعایت غبطه صغیر از طرف ولی قهری	۱۸۵
۱۹.	تنفیذ و رد معاملات فضولی قیم از طرف مولی علیه	۱۸۸
۲۰.	قابلیت ابطال معاملات بدون رعایت غبطه صغار قیم توسط قیم بعدی	۱۹۰
۲۱.	اعتبار اسناد رسمی مالکیت در مقابل ارائه اسناد عادی	۱۹۳
۲۲.	تقسیم ماترک با وجود ورثه محجور و غایب غیر نافذ و قابل ابطال	۱۹۴
۲۳.	بطلان معامله در صورت عدم احراز اهلیت توسط دادگاه	۱۹۶

- دعوای ابطال معامله در نظریه‌های مشورتی ۱۹۹
۱. مالی بودن دعوای ابطال قرارداد فروش اقساطی املاک..... ۲۰۱
۲. حکم به بطلان معامله با سه شرط وجود دین، صوری بودن معامله و قصد فرار از دین ۲۰۱
- مجموعه پرسش و پاسخ‌های دعوای ابطال معامله..... ۲۰۳**
۱. شرط مبنی بر اینکه تا تاریخ وصول چک پرداخت ثمن مورد معامله نزد خریدار امانت باشد..... ۲۰۵
۲. شرط پرداخت ثمن در صورت دریافت وجه از شخص دیگر ۲۰۵
۳. امکان ابطال معامله اموال مسروقه و طرح دادخواست استرداد ثمن ۲۰۶
۴. امکان اعمال اختیار تبعیض صفقه در مورد خرید نانوائی همراه با امتیاز آن در فرضی که انتقال امتیاز غیرقانونی است. ۲۰۶
۵. امکان الزام به شرط فعل منفی در یک قرارداد توسط مشروط له ۲۰۷
۶. امکان ابطال معامله‌ای که توسط خریدار بر روی ملک صورت گرفته در صورت حادث شدن شرط فاسخ..... ۲۰۸
۷. امکان ابطال سند رسمی انتقالی که پس از وقوع معامله با مبیعه‌نامه عادی تنظیم شده است..... ۲۰۹
۸. ابطال فروش و انتقال خط تلفن همراهی که قبلاً به نفع دولت ضبط گردیده است..... ۲۰۹
۹. در خیار تبعض صفقه ملاک قیمت زمان معامله است. ۲۱۰
۱۰. اثر عدم تعیین مدت برای خیار شرط ۲۱۰
۱۱. خیار شرط بدون تعیین مدت ۲۱۱
۱۲. بطلان بیع کالای غیر موجود ۲۱۱
۱۳. بطلان بیع و بطلان خیار شرط در صورت عدم ذکر مدت ۲۱۱
۱۴. بطلان بیع به دلیل اشتباه در اوصاف اساسی مورد معامله..... ۲۱۲
۱۵. بطلان بیع در صورت مستحق للغير در آمدن مبیع و امکان مطالبه خسارات در صورت جهل مشتری ۲۱۲
۱۶. عدم بطلان بیع ملکی که در طرح فضای سبز شهرداری است. ۲۱۳
۱۷. عدم تنفیذ معامله فضولی و محاسبه خسارات ناشی از آن بر اساس نظر کارشناس ۲۱۳
۱۸. عدم نفوذ معامله محجور بدون اطلاع قیم نسبت به خریدار و نقل و انتقالات ایادی بعدی ۲۱۴
۱۹. عدم استماع دعوای ابطال بیع شرط در صورت اعلام فسخ ورثه بایع پس از مدت طولانی ۲۱۴
۲۰. دادخواست الزام به تنظیم سند رسمی به همراه درخواست ابطال سند رسمی مالکیت که به نام دیگری صادر شده است. ۲۱۵
۲۱. اثر سکوت مالک در تنفیذ معامله فضولی..... ۲۱۵
۲۲. لزوم تعیین مدت در خیار شرط ۲۱۶

۲۳.	مدت تعیین شده جهت تنظیم سند رسمی ممکن است ناظر به تمام قرارداد باشد و امکان کسریان به خیار شرط بدون مدت وجود داشته باشد.	۲۱۶
۲۴.	شمول حکم غرامت مندرج در مواد ۲۷۳ و ۳۹۱ قانون مدنی بر تفاوت قیمت سابق و فعلی مال	۲۱۷
۲۵.	کفایت اقامه دعوای استرداد وجه در صورت مستحق للغير بودن مبیع	۲۱۸
۲۶.	مصدق شرط مجهولی که موجب جهل به عوضین و بطلان معامله می‌شود.	۲۱۸
۲۷.	لزوم طرح دعوای الزام به تنظیم سند رسمی، در صورتی که فروشنده اقدام به تنظیم سند رسمی نکند.	۲۱۹
۲۸.	لزوم تقدیم دادخواست در ابطال سند رسمی در خصوص مال مورد معامله فضولی	۲۲۰
۲۹.	شرط بطلان معامله در صورت عدم پرداخت ثمن	۲۲۰
۳۰.	شرط پرداخت مبلغی توسط فسخ‌کننده، مصداق وجه التزام موضوع ماده ۲۳۰ قانون مدنی است.	۲۲۱
۳۱.	وضعیت حقوقی شرط پرداخت ثمن در هر زمانی که طلب از شخص ثالث وصول شود.	۲۲۱
۳۲.	وضعیت حقوقی شرط امانت بودن خودرو تا تاریخ وصول چک بابت ثمن نزد خریدار	۲۲۲
۳۳.	اعتبار قول‌نامه منوط به امضاء و تصدیق طرفین می‌باشد.	۲۲۲
۳۴.	صحت معامله در صورتی که تعیین ثمن به وسیله کارشناسی مقرر شده باشد.	۲۲۳
۳۵.	صحت معامله ملک فاقد کاربری مسکونی با شرط عدم مسئولیت فروشنده در خصوص تحصیل مجوز کاربری	۲۲۳
۳۶.	چگونگی رفع تعارض مادتين ۲۱۲ و ۲۱۳ قانون مدنی در مورد وضعیت حقوقی معامله محجورین	۲۲۴
۲۲۵.	دعوای ابطال معامله در قوانین و مقررات قانونی	
۲۲۷.	از قانون مدنی	
۲۶۳.	از قانون اجرای احکام مدنی	
۲۶۴.	از قانون تجارت	
۲۷۱.	منابع و مأخذ	

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی‌تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق، قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نمی‌باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه موجب عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هرکدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آرای اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد. مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

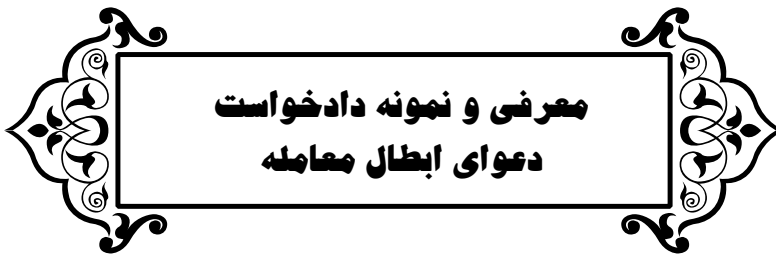
۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

فصل اول

معرفی دعوی ابطال معامله

قبل از ورود در بحث دعوی ابطال معامله لازم است در خصوص حکم وضعی قراردادها توضیح مختصری داده شود تا در ادامه مسائل اختصاصی مربوط به دعوی ابطال معامله را به بحث بنشینیم.

وضعیت حقوقی یک قرارداد از سه حال خارج نیست: صحیح، باطل، غیرنافذ که به این حالت‌ها حکم وضعی قرارداد گفته می‌شود حکم وضعی قرارداد را قانون مشخص می‌کند و البته وضعیت یک قرارداد ممکن است از یک حالت به حالت دیگری تبدیل شود به عنوان مثال قرارداد غیرنافذ ممکن است به باطل تبدیل شود.

مبحث اول: حالت‌های وضعی قرارداد

بند اول) معامله صحیح: معامله صحیح معامله‌ای است که شرایط ذیل در آن رعایت شده باشد:

۱. **شرایط اساسی معامله:** شرایط اساسی معامله در ماده ۱۹۰ قانون مدنی احصاء گردید و مقنن صراحتاً صحت هر معامله را منوط به وجود چهار شرط مندرج در این ماده کرده است که مفصل مورد بحث قرار خواهند گرفت.

هر قراردادی که شرایط ماده یاد شده را نداشته باشد **باطل** خواهد بود حال آنکه برای صحت هر معامله وجود این شرایط کافی نیست بلکه در صورتی که معامله در قالب عقد معین باشد شرط دوم هم لازم است.

۲. **شرایط عقود معین:** در عقود معین علاوه بر شرایط عمومی صحت معامله، لازم است شرایط اختصاصی هر قرارداد نیز رعایت شود، در غیر این صورت قرارداد **باطل** است. به عنوان مثال برابر ماده ۷۷۸ قانون مدنی در صورتی که در عقد رهن شرط شود که مرتهن حق فروش عین مرهونه را ندارد عقد **باطل** است و مطابق ماده ۳۴۸ قانون مدنی بیع چیزی که بایع قدرت به تسلیم آن ندارد **باطل** است.

بند دوم) معامله باطل: معامله **باطل** که از آن تحت عنوان بیع فاسد هم یاد می‌شود به مثابه عدم است و به تعبیر قانون مدنی: «اثری در تملک ندارد» معامله **باطل** درست

نکته مقابل معامله صحیح است. به دیگر سخن معامله باطل یا فاقد یکی از شرایط اساسی معامله است و یا از عقود معین بوده و یکی از شرایط اختصاصی معامله را ندارد.

بند سوم) معامله غیر نافذ: نفوذ در لغت به معنای اثر داشتن و عدم نفوذ به مفهوم بی اثر بودن است؛ اما اصطلاحاً عنوان معامله و عقدی ناقص است که برخی حقوقدانان از آن تحت عنوان معامله صحیح هم یاد کرده‌اند که علی‌رغم داشتن تمام شرایط یک معامله صحیح هنوز کامل نیست و امکان دارد وضعیت حقوقی چنین معامله‌ای تغییر پیدا کند و به معامله باطل تبدیل شود. همان‌طور که گفته شد در صورت عدم وجود یکی از شرایط اساسی معامله **بطلان** معامله حتمی است؛ اما در صورتی که فرد برای معامله قصد داشته باشد؛ اما رضا نداشته باشد آن معامله صحیح است؛ لیکن با توجه به ناقص بودن اثر حقوقی نخواهد داشت؛ مثل موردی که فردی در اثر تهدید خودش یا خانواده‌اش اقدام به انجام معامله‌ای می‌کند که چنین معامله‌ای اگرچه با وجود قصد باطل نیست، لیکن نمی‌تواند منشأ اثر حقوقی باشد، چنین معامله‌ای تنها زمانی آثار حقوقی پیدا می‌کند که مکره بعد از رفع اکراه نسبت به آن اعلام رضایت نماید.